

NORDRE LAND KOMMUNE

MØTEINNKALLING FOR KOMMUNEREFORMUTVALGET

TID: 04.02.2015 kl. 12.00 - 14.00

STED: FORMANNSKAPSSALEN, 2. ETG. RÅDHUSET

*Eventuelle forfall meldes på telefon 61 11 60 46
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.*

SAKSLISTE:

Sak nr. Innhold:

1/15

KOMMUNEREFORMEN

NORDRE LAND KOMMUNE, den 30. januar 2015

.....
Liv Solveig Alfstad
ordfører

Lnr.: 1464/15
Arkivsaksnr.: 15/272
Arkivnøkkel.: 020

Saksbehandler: GSL

Utskrift til:

KOMMUNEREFORMEN

Vedlegg:

Rapport om ny kommune – Søndre og Nordre Land
Veileder fra departementet

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Bakgrunn:

Nordre Land kommunestyre gjorde i sak 103/14 slikt vedtak:

1. Nordre Land kommunes framdrift i det videre arbeid med kommunereformen legges opp til at evt. endringer i struktur gjennomføres etter alternativet med vedtak våren 2016.
2. Politisk styringsgruppe for arbeidet med kommunereformen blir formannskapet supplert med representanter for de partier som ikke har faste medlemmer i formannskapet; Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet. Den politiske styringsgruppa ledes av ordfører. Gruppa kan konstituere et arbeidsutvalg.
3. Rådmannen koordinerer administrasjonens arbeid, og ivaretar sekretariatet for politisk styringsgruppe og ev. arbeidsutvalg. Rådmannen etablerer de nødvendige administrative arbeidsgrupper. Tillitsvalgte skal ha en representant i hver disse administrative gruppene.
4. Det henvises til kommunestyrets vedtak 07/2005:
 - a. Sammenslutning av Nordre Land med hele eller deler av Søndre Land og Etnedal.
 - b. Sammenslutning av Nordre Land med hele eller deler av Søndre Land.
 - c. Sammenslutning av Nordre Land og hele eller deler av Etnedal
 - d. Nordre Land som egen kommune.

Dette er de aktuelle alternativene å utrede for Nordre Land kommune, så fremt ikke innspill gjennom innbyggerinvolveringen tilsier at også andre alternativ bør utredes.

5. Politisk styringsgruppe legger fram beskrivelse av status og muligheter i kommunestyret 14. april 2015.
6. Den politiske styringsgruppen legger fram for kommunestyret 19. mai et forslag til videre framdriftsplan, organisering og prosess for arbeidet, herunder ev. ny vurdering av hvilke kommuner Nordre Land ønsker å utrede sammenslåing med. Ordfører får fullmakt til å innlede dialoger/sonderinger med aktuelle kommuner i forkant av dette, slik at realistiske utredninger sikres.
7. Den politiske styringsgruppen foreslår overfor kommunestyret den 23. juni hvordan innbyggerne skal høres, men det åpnes for at en spørreundersøkelse/innbyggerundersøkelse kan gjennomføres 1. halvår 2015.

Det henvises også til følgende fellesvedtak i Søndre og Nordre Land formannskaper den 26.11.14. vedr. kommunereformen;

Det etableres en politisk arbeidsgruppe utgått fra formannskapene i Nordre og Søndre Land, med tre fra hvert formannskap (posisjon/opposisjon), som utarbeider et opplegg for innbyggerinvolvering mm. fram mot sommeren 2015, herunder lager et forslag til en undersøkelse tidlig i 2015. Rådmennene, eller den de utpeker, er sekretariat.

Fra Nordre Land formannskaper er følgende representanter valgt til den politiske arbeidsgruppa;

Ordfører Liv Solveig Alfstad, Tore Stensrud og Bernt Øistad.

Videre fremdrift i saken er samordnet med de øvrige kommunene i Gjøvikregionen, og at det i løpet av våren kan være aktuelt med et felles regionalt møte/seminar, både administrative og politisk, om reformarbeidet.

Status:

Etter kommunestyrets vedtak har det vært gjennomført møter i regi av ordføreren med Etnedal kommune og Søndre Land kommune, jfr. også kommunestyrevedtakets pkt. 6. I disse møtene har hovedfokus vært temaet «innbyggerundersøkelse» som kommunestyret åpnet for kunne være aktuelt å gjennomføre i fasen man nå i hovedsak skal fokusere på å skaffe en status på «tingenes tilstand».

Denne politiske arbeidsgruppen, dvs. det utvidede formannskapet, som kommunestyret oppnevnte kan og bør antageligvis være noe mer enn et «vanlig vedtaksorgan», dvs. det bør legges opp til en større delaktighet i utredningene. Det er også åpnet for at det kan oppnevnes et arbeidsutvalg som kan gå dypere i utredningsoppgaver tilknyttet kommunereformen, primært oppgaver som har en tydelig «politisk karakter». Hvilken form og innhold dette skal ha bør diskuteres, men det løftes fram i denne sammenhengen hvordan en evt. spørreundersøkelse av kommunen(e)s innbyggere skal være.

Aktuelle oppgaver som styringsgruppen bør vurdere/gjennomføre er:

- Vurdere enhetsledernes SWOT-analyse og evt. gi disse utfyllende innhold, jfr. nedenforstående
- Lage en SWOT-analyse med utg.pkt. i kommunen som demokratisk arena, siden dette kanskje særlig peker seg ut som en «politisk oppgave» i denne sammenhengen:
 - ☑ Hvordan er lokaldemokratiet organisert i dag, og hvilke deltakelsesformer er etablert?
 - ☑ Hvordan er rekrutteringen og engasjementet for å drive politisk arbeid?
 - ☑ Hvilke partier er representert og hvordan er aktiviteten i partiorganisasjonene?
 - ☑ Hvordan er valgdeltakelsen og det lokalpolitiske engasjementet?
 - ☑ Hvordan drives lokalpolitisk styring - overordnet styring eller detaljstyring?
 - ☑ Hvordan er forholdet mellom saksmengde og tid til å drive lokalpolitikk i kommunestyret?
- Vurdere et opplegg for en første oppgavedugnad i kommunestyret, dvs. 14.02.2015. Arbeidet her kan f.eks bygge forannevnte punkt. I tillegg trekker veilederen opp følgende problemstillinger av overordnet karakter som kommunestyret bør jobbe med:
 - ☑ Hvor godt klarer kommunen å stå alene i et 20-30-års perspektiv?
 - ☑ Er kommunen avhengig av en eller flere nabokommuner for å levere lovpålagte velferdstjenester til sine innbyggere?
 - ☑ Hvor omfattende kan et interkommunalt samarbeid være før samarbeidsulempene blir større enn fordelene?
 - ☑ Hvilke utfordringer står man overfor når det gjelder ivaretagelse av kommunale oppgaver?
 - ☑ Hvilken gjennomføringsevne har kommunen på de ulike områdene kommunen har ansvaret for?
 - ☑ Greier kommunen å nå de mål den har satt seg?
 - ☑ Hva er visjoner og mål for framtidig utvikling?
 - ☑ Hva kreves for å realisere disse målene, og hvilke effekter kan man oppnå gjennom å bli en del av en større kommune?
- I denne prosessen er det anbefalt at kommunen også bør vurdere om det er behov for å gjøre noe med uhensiktsmessige grenser. Er det noen slike områder i Nordre Land som bør vurderes?

Andre element som styringsgruppa bør vurdere ift. det videre arbeidet er:

- Hvordan trekke innbyggerne, lag og foreninger, organisasjoner og næringsliv inn i og med i prosessen?
- Hvordan engasjere ungdommen i denne prosessen?

Enhetslederne gjorde i sitt møte 27.01.2015 en SWOT-analyse av nåsituasjonen for kommune sett fra deres ståsted. Resultatene ble som følger:

SWOT-analyse (styrker, svakheter, muligheter og trusler) for kriteriene tjenesteyter, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikler - Teknisk drift og eiendom og plan- og næring:

STYRKER:

Nå:

- *Lokal kunnskap.*
- *Korte avstander og naturlig sentrum.*
- *Kommunikasjon mellom avdelingene pga små enheter.*
- *Stabil arbeidskraft.*

Stor:

- *Fagmiljøer blir styrket dersom Dokka blir sentrum for en storkommune.*
- *Felles historie med Søndre Land.*
- *Muligheter for større oppgaver og prosjekter.*
- *Enklere med vaktordninger, flere å spille på.*
- *Markedsføring – reiseliv.*
- *STOR GJØVIKKOMMUNE ANSES SOM HÅPLØST.*

SVAKHETER:

Nå:

- *Alle kjenner alle.*
- *Sårbarhet (vakt, kompetanse).*
- *Utfordring å rekruttere rett kompetanse*
- *For mange enkeltmanns-systemer. Hvis en forsvinner vet ingen andre.*

Stor:___

- *Lokalitet: langt fra tjenesteyter til tjenestemottaker. Tilgjengelighet vanskeligere. Store geografiske avstander.*
- *Vaktområdene blir så store at installasjonene og rutineene er ukjent for de ansatte.*
- *Økte administrasjonstjenester.*
- *Enhetene blir så store at de ikke snakker med hverandre – «stat i staten».*
- *Mindre samhandling.*
- *Bedre muligheter for nye elektroniske løsninger.*
- *STOR GJØVIKKOMMUNE ANSES SOM HÅPLØST.*

MULIGHETER:

Nå:

- *Samarbeide med andre kommuner.*
- *Felles plankontor.*
- *Felles arbeidsstokk i regionpott - som blir brukt da det er behov. I stedet for konsulent tjenester.*
- *Utvikle samarbeidet i kommunene.*

Stor:

- *Organisere på smartere måter.*

- *Få nye oppgaver.*
- *Komme i forkant på større prosjekter.*
- *Planer.*
- *Kapasitet til større prosjekter.*
- *STOR GJØVIKKOMMUNE ANSES SOM HÅPLØST.*

TRUSLER:

Nå:

- *Økonomi*
- *Taper i konkurranser om tilskuddsmidler.*
- *«Straffes» for ikke å slå seg sammen.*
- *Får ikke nye oppgaver.*

Stor:

- *Ulike kulturer, holdninger, prosesser og organisering.*
- *Grendestrid.*
- *Lokaldemokratiet svekkes ved stor Gjøvikkommune.*
- *Velfungerende tjenester kan bli dårligere ved omorganisering, ny ledelse.*
- *Rettferdighetsfordeling før hva som er best i stedet for økonomisk og faglig best.*

SWOT-analyse (styrker, svakheter, muligheter og trusler) for kriteriene tjenesteyter, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikler - Familie og omsorg (familie og helse, helse og omsorg og NAV).

Familie og helse har utført SWOT-analyse ut ifra tjenesteyterkriteriet.

STYRKER:

Nå:

Tjenesteyter:

- *Godt utbygget tjenestetilbud.*
- *Nærhet til bruker/beslutningstaker.*
- *Oversiktighet/korte avstander.*
- *Lav turnover.*
- *Kommunikasjonsmuligheten.*
- *Regionale samarbeid.*

Stor:

Tjenesteyter:

- *Robuste fagmiljøer.*
- *Spesialisering.*

SVAKHETER:

Nå:

Myndighetsutøvelse:

- *Rekruttering/kompetanse.*
- *For god kjennskap til bruker.*
- *Sykefravær – sårbare.*
- *Lav turnover.*

Stor:

Tjenesteyter: ___

- *Større avstand til bruker.*
- *Lik demografisk utvikling.*
- *For like.*

MULIGHETER:

Nå:

Tjenesteyter:

- *Styre utviklingen.*
- *Nærhet til bruker/beslutningstaker.*

Stor:

Tjenesteyter:

- *Fagteam.*
- *Økonomisk innsparing.*

TRUSLER:

Nå:

Tjenesteyter:

- *Rekruttering/kompetanse sårbarhet.*
- *Introvert.*

Stor:

Tjenesteyter:

- *Blir for små.*
- *Skatteinntekter?*

SWOT-analyse (styrker, svakheter, muligheter og trusler) for kriteriene tjenesteyter, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikler - Barnehagene.

STYRKER:

Nå:

- *Full barnehagedekning.*
- *Fokus på kompetanseutvikling.*
- *Bare kommunale barnehager (?).*
- *God dekning pedagoger.*

Stor:

- *Bra kapasitet i forhold til befolkningsutvikling.*
- *Fokus på både barnehagebygg i både Etnedal og Søndre Land.*
- *Ha tilsyn selv.*
- *Større fagmiljø gir mulighet til mer objektivitet og mindre utfordringer med habilitet.*

SVAKHETER:

Nå:

- *Faglærte vikarer.*

Stor: ___

- *Faglærte vikarer.*
- *Mindre fleksibilitet, for å tilpasse tjenestetilbudet.*

MULIGHETER:

Nå:

- *Plan for kompetanseutvikling.*

Stor:

- *Større fagutvikling/fagmiljø.*
- *Bli mer attraktivt med større sentrum, og større tilgang til attraktive tomter (eiendom).*

TRUSLER:

Nå:

- *Folk søker seg mot sentrum.*

Stor:

- *Folk søker seg mot sentrum.*
- *Færre å samarbeide med (eks. søvn i dag).*
- *Lettere å legge ned utkantbarnehagene.*
- *Vi har ikke valgt kommune som har høy tilflytting.*

SWOT-analyse (styrker, svakheter, muligheter og trusler) for kriteriene tjenesteyter, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikler - Skolene (DUS, DBS, TBUS, læringscenter og kulturskolen).

STYRKER:

Nå:

Tjenesteyter:

- *Sentralisert og oversiktlig skolestruktur.*
- *Lett å samordne tjenester.*
- *Oversiktlig økonomi.*

Myndighetsutøvelse:

- *Som enhetsleder har vi større myndighet og muligheter å ta avgjørelser på egenhånd.*
- *Kulturskolerektor på nivå med andre skoleledere. Dette gjør samarbeidet lettere.*

Stor:

Tjenesteyter:

- Mulighet for mer overordnet spesialkompetanse, logoped, juridisk hjelp.
- Større fagmiljø på overordnet nivå (rektornivå).

SVAKHETER:

Nå:

Tjenesteyter og myndighetsutøvelse:

- Mangel på spesialkompetanse, logoped, juridisk kompetanse, rådgiver. (Utfordringer med å dekke alle fag, men dette kan neppe løses med kommunesamarbeid).
- Tid til pedagogisk ledelse blir liten.

Stor: ___

Tjenesteyter:

- Vanskeligere å fremstå enhetlig.
- Dersom skolestrukturen endres kan det bli mye reising/skyss for små barn.

MULIGHETER:

Nå:

- Mulighet til å styre økonomi på egen skole og bruke pengene der de trengs mest.

Stor:

Tjenesteyter:

- Skolene i Søndre Land gjør det bedre enn oss (litt). Kanskje noe å lære (Odnes)?
- Muligheter for større visjoner og overordnede satsningsområder.

Myndighetsutøvelse:

- Større kompetanse.
- Mer hjelp i vanskelige saker.
- Frigjort til å være pedagogisk leder.

TRUSLER:

Nå:

Tjenesteyter og myndighetsutøvelse:

- Spesielle tidkrevende saker tar så mye av rektors tid at ordinære arbeidsoppgaver ikke blir gjort.

Stor:

Tjenesteyter:

- Elevantallet i Søndre Land går kraftig ned fremover – Nordre Land holder seg.
- Skolestrukturen i Søndre Land er en utfordring. Det blir totalt mindre penger på skolene i Nordre Land.
- Risikerer å miste nærheten til tjenesten.
- Skoleadministrasjonen må utvides – det blir muligens dyrere.
- Mer kamp om hvordan pengene skal brukes.

Myndighetsutøvelse:

- *Trenger et sterkt overordnet skolekontor.*
- *Mer pålegg fra overordnede myndigheter.*

Samfunnsutvikler:

- *Blir dagens regionale samarbeid borte? Det trenger vi!*

Gjelder alle: Trenger det regionale samarbeidet mer enn en Land-kommune. Er redd det regionale samarbeidet svekkes ved ny kommuneinndeling.

Det regionale arbeidet består p.t bla. av følgende områder:

I mange tilfeller løses i dag oppgaver gjennom et interkommunalt samarbeid mellom to eller flere kommuner. Som en del av begrunnelsen for reformen hevdes det at dette er uheldig fordi folkevalgte i kommunestyrene mister direkte styring og kontroll. Kommunene i Gjøvikregionen har etablert samarbeid innen viktige områder som:

- Regionråd – overordnet strategisk regionarbeid
- Næringsråd
- Turistkontor (nå også i større region)
- Revisjon (i større region)
- Felles innkjøpsenhet
- Miljørettet helsevern (Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS)
- Krisesenter
- Avfallshåndtering (GLT Avfall AS)
- SMISO (Støttesenter for incest og seksuelle overgrep)
- Miljølaboratorium (Mjøslab IKS – Gjøvik- og Totenkommunene)
- Legevakt
- En rekke områder knyttet til samhandlingsreformen
- Attføring og vernet sysselsetting; TOPRO AS og ATS AS (Gjøvik- og Totenkommunene)
- Deler av IKT-drift
- Felles anskaffelser av økonomi- og forvaltningssystemer
- Forsikring (FOKSO)
- GIS-samarbeid (karttjenester)

I tillegg finnes det etablerte samarbeid mellom noen av kommunene, eksempel innen brann- og beredskap (Gjøvik og Vestre Toten) og voksenopplæring (Gjøvik og Søndre Land) samt at det er etablert strukturert utviklingssamarbeid (forankret på ledernivå) innen skole-, barnehage og helse-/omsorgssektoren og HR (personal). Dette viser at dagens samarbeid er omfattende, men i liten grad knyttet til ordinære driftsoppgaver og støttefunksjoner av vesentlig omfang.

Hvilke utfordringer og farer ligger i denne situasjonen? Er det grunn til å tro at dette vil bli mindre behov for slike løsninger hvis kommunen(e) blir større?

Prosesen med kommunereform er viktig og omfattende. Særlig viktig er det at kommunestyret som det mest sentrale politiske organ involverer seg gjennom hele prosessen og tar styring og har eierskap til det som gjennomføres. Siden møtet 14. april er tenkt viet vedtak basert på konklusjoner fra den politiske styringsgruppens arbeid, bør det vurderes om ikke kommunestyret skal ha et ekstra møte i løpet av mars måned for å gi styringsgruppa en del styringssignaler under veis samt innspill og føringer i samband med deres arbeid.

Finner styringsgruppen det aktuelt å anbefale et arbeidsmøte i kommunestyret i løpet av mars måned kan 24. mars være en aktuell dato. Et slikt arbeidsmøte i kommunestyret kunne legges opp som en «kafé-dialog» rundt de fire hovedfunksjonene en kommune har:

Tjenesteyter
Myndighetsutøvelse
Samfunnsutvikler
Demokratisk arena

Som ytterligere bakgrunnstoff følger en utskrift av nykommune.no's konklusjoner ved en sammenslåing av Nordre Land og Søndre Land kommuner. Verktøyet vil bli gjennomgått i møtet.

Avslutningsvis bør det, siden det er definert av kommunestyret å være et aktuelt alternativ, vurderes hvilken risiko som ligger i å vedta at Nordre Land kommunes skal bestå som en egen kommune i dagens eller tilnærmet dagens versjon.

Nordre Land kommune, 29.01.2015

Jarle Snekkestad
rådmann
Loeng

Geir Steinar

RAPPORT OM NY KOMMUNE

Rapporten gir oversikt over relevante nøkkeltall og utviklingstrekk både for enkeltkommuner og for en ny, sammenslått kommune. Variablene er valgt ut på bakgrunn av tidligere utredninger av kommunesammenslåinger. Ytterligere informasjon finner du på nettsiden www.kommunereform.no (<http://www.kommunereform.no>).

BEFOLKNING OG DEMOGRAFI

Utvikling i innbyggertall

Historisk befolkningsutvikling fra 2000 til 2014 og framskrivning av befolkningsutviklingen i tre ulike alternativ fram mot 2040. Dataene er hentet fra SSB, mer informasjon om de ulike framskrivningsalternativene finnes på SSBs nettsider (<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkfram>).

Per 1. januar 2014 er samlet befolkning i den nye kommunen 12 401.

Kommune	2000	2007	2014
SAMLET	13 023	12 652	12 401
NORDRE LAND	6 950	6 720	6 700
SØNDRE LAND	6 073	5 932	5 701

Fremskrivninger

2020

Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT
SAMLET	12 328	12 549	12 785
NORDRE LAND	6 689	6 814	6 946
SØNDRE LAND	5 639	5 735	5 839

2040

Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT
SAMLET	11 833	13 067	14 845
NORDRE LAND	6 583	7 277	8 277
SØNDRE LAND	5 250	5 790	6 568

Aldersgrupper

Framskrevet utvikling med fem aldersgrupper. Framskrivningene er basert på SSBs mellomalternativ.

2014

KOMMUNE	0 - 5 år	6 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80+ år
SAMLET	688	2 044	7 421	1 571	677
NORDRE LAND	387	1 095	3 968	862	388
SØNDRE LAND	301	949	3 453	709	289

2020

KOMMUNE	0 - 5 år	6 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80+ år
SAMLET	690	1 841	7 430	1 857	731

NORDRE LAND	395	1 023	3 985	1 007	404
SØNDRE LAND	295	818	3 445	850	327

2040

KOMMUNE	0 - 5 år	6 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80+ år
SAMLET	725	1 934	6 929	2 191	1 288
NORDRE LAND	434	1 152	3 832	1 179	680
SØNDRE LAND	291	782	3 097	1 012	608

Innbyggere 20-66 år per innbyggere 80 år og over

Denne figuren viser antall innbyggere i arbeidsfør alder (20-66 år) per innbygger på 80 år og over i 2014, 2020 og i 2040. En reduksjon i forholdstallet mellom de to aldersgruppene betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder for hver innbygger 80 år og over.

Framskrivningene er basert på SSBs mellomalternativ.

Barnehage

Kommune	2014	2020	2040
SAMLET	11,0	10,2	5,4
NORDRE LAND	10,2	9,9	5,6
SØNDRE LAND	11,9	10,5	5,1

SYSSELSETTING

Kommunale årsverk per 1000 innbyggere

Denne figuren viser antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i barnehage, grunnskole og pleie- og omsorg i 2013. På bakgrunn av tjenestenivå i 2013 og anslag på befolkningsutviklingen vises et anslag på behovet i antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i 2020 og 2040.

I beregningene er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i 2013. Tjenestedataene er hentet fra KOSTRA 2013 (<http://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra>). Framskrivningene er basert på SSBs mellomalternativ.

Kommune	2013	2020	2040
SAMLET	19,9	19,5	22,1
NORDRE LAND	20,8	20,1	23,0
SØNDRE LAND	18,8	18,9	21,0

Grunnskole

Estimert framtidig tjenstebehov i årsverk per innbygger 20-66 år.

Kommune	2013	2020	2040
SAMLET	20,5	18,7	21,6
NORDRE LAND	21,0	20,3	24,0
SØNDRE LAND	20,0	16,8	18,7

Pleie og omsorg

Estimert framtidig tjenstebehov i årsverk per innbygger 20-66 år.

Kommune	2013	2020	2040
SAMLET	68,3	72,5	102,0
NORDRE LAND	56,6	59,0	77,5

SØNDRE LAND	82,0	88,2	132,4
-------------	------	------	-------

Privat og offentlig sysselsetting

Figuren viser andel sysselsatte i henholdsvis offentlig og privat sektor i kommunene i 2008, 2010 og 2013. Tall fra SSB.

2008

Kommune	OFFENTLIG	PRIVAT
SAMLET	37%	63%
NORDRE LAND	30%	70%
SØNDRE LAND	48%	52%

2010

Kommune	OFFENTLIG	PRIVAT
SAMLET	39%	61%
NORDRE LAND	31%	69%
SØNDRE LAND	51%	49%

2013

Kommune	OFFENTLIG	PRIVAT
SAMLET	41%	59%
NORDRE LAND	34%	66%
SØNDRE LAND	52%	48%

Næringssammensetning

Tabellen viser prosentandelen sysselsatte i de ulike næringene i kommunene i 2013. Tall fra SSB.

Kommune	PRIMÆRNÆRING	SEKUNDÆRNÆRING	TÆRTIÆRNÆRING
SAMLET	7%	20%	73%
NORDRE LAND	8%	24%	68%
SØNDRE LAND	7%	11%	82%

Arbeidspendling

Utpendling: Denne tabellen viser i første kolonne fra venstre totalt antall arbeidstakere bosatt i kommunen. Kolonne to fra venstre viser antall arbeidstakere som arbeider i kommunen og er bosatt i kommunen (hvor mange av de fra kolonne 1 som jobber i samme kommune som de er bosatt i). De fem neste kolonnene viser de kommunene hvor flest pendler til, og den siste kolonnen viser summen av antall pendlere til andre kommuner.

Innpendling: Denne tabellen viser i første kolonne antall personer som er bosatt og arbeider i kommunen (samme som kolonne 2 i utpendlingstabellen). I kolonne 2 til kolonne 5 er de kommunene hvor flest pendler fra, og siste kolonne er summen av de som pendler fra andre kommuner. Summen av alle kolonnene gir totalt antall sysselsatte i kommunen.

Data er hentet fra SSBs pendlingstall for 2013.

Utpendling

Kommune	ARBEIDSTAKERE	PENDLER IKKE	1.	2.	3.	4.	5.	ANDRE
SAMLET	5 874	4 053	750 Gjøvik	200 Vestre Toten	176 Oslo	121 Lillehammer	96 Gran	478
NORDRE LAND	3 259	2 308	312 Gjøvik	167 Søndre Land	100 Lillehammer	84 Oslo	43 Etnedal	245
SØNDRE LAND	2 615	1 290	438 Gjøvik	288 Nordre Land	171 Vestre Toten	92 Oslo	80 Gran	256

Innpendingling

Kommune	1.	2.	3.	4.	5.	ANDRE
SAMLET	235 Gjøvik	54 Vestre Toten	54 Etnedal	38 Gran	35 Oslo	239
NORDRE LAND	288 Søndre Land	117 Gjøvik	52 Etnedal	22 Gran	19 Lillehammer	175
SØNDRE LAND	167 Nordre Land	118 Gjøvik	38 Vestre Toten	22 Oslo	21 Østre Toten	71

KOMMUNEØKONOMI

Driftsresultat og lånegjeld

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for den økonomiske balansen i kommuner og fylkeskommuner. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommuner har til disposisjon til avsetninger og investeringer.

Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket utlån og ubrukte lånemidler, i prosent av brutto driftsinntektene for samme kommune.

Tallene er hentet fra KOSTRA 2013.

Kommune	NETTO DRIFTSRESULTAT 2013	NETTO LÅNEGJELD 2013
SAMLET	-0,1 %	44,4 %
NORDRE LAND	-1,8 %	48,4 %
SØNDRE LAND	1,6 %	40,1 %

Driftsinntekter

Driftsinntektene er summen av skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd til løpende drift og gebyrer/salgs- og leieinntekter. Tallene vises i 1000 kroner, som sum for kommunen eller per innbygger.

Tallene er hentet fra KOSTRA 2013.

Kommune	PER INNBYGGER	SUM FOR KOMMUNEN
SAMLET	kr 83	kr 1 027 775
NORDRE LAND	kr 79	kr 529 567
SØNDRE LAND	kr 87	kr 498 208

Akkumulert underskudd

Akkumulert underskudd vil tilsvare et regnskapsmessig merforbruk. Dette vil si at kommunen har overskredet det vedtatte, balanserte budsjettet. Tallene vises i 1000 kroner, som sum for kommunen eller per innbygger.

Tallene er hentet fra KOSTRA 2013. Noen kommuner vises med verdien 0. Dette skyldes enten at kommunen ikke har et akkumulert underskudd, eller at de ikke har rapportert inn tall i KOSTRA.

Kommune	PER INNBYGGER	SUM FOR KOMMUNEN
SAMLET	kr 0	kr 0
NORDRE LAND	kr 0	kr 0
SØNDRE LAND	kr 0	kr 0

Fondsbeholdning

Kommunenes fondsbeholdning fordeler seg på disposisjonsfond og regnskapsmessig mindreforbruk. Fondene er kommunenes økonomiske reserver. . Tallene vises i 1000 kroner, som sum for kommunen eller per innbygger.

Tallene er hentet fra KOSTRA 2013.

Kommune	PER INNBYGGER	SUM FOR KOMMUNEN
SAMLET	kr 4	kr 50 552

NORDRE LAND	kr 3	kr 19 650
SØNDRE LAND	kr 5	kr 30 902

Arbeidsgiveravgiftssone

Arbeidsgiveravgiften varierer etter hvor i landet virksomheten holder til. Disse kommunene er i samme sone for differensiert arbeidsgiveravgift per 2014.

Distriktsindeks

Disse kommunene befinner seg i ulikt intervall i distriktsindeksen.

Distriktsindeksen er for 2013.

Eiendomsskatt

Disse kommunene har ulik praksis ved eiendomsskatt.

Basert på siste tilgjengelige offentlig statistikk (2014)

Økonomisk støtte

Engangsstøtte

Med en omfattende kommunereform vil departementet gjøre dekningen av engangskostnader ved en sammenslåing mer forutsigbar for kommunene, og unngå mange og tidkrevende søknadsprosesser. Departementet legger opp til at alle kommuner som slår seg sammen i reformperioden får dekket engangskostnader ved sammenslåingen etter en standardisert modell.

Tallene er hentet fra kommuneproposisjonen 2015.

kr 20 000 000

Reformstøtte

Kommuner som fatter nasjonale vedtak om sammenslåing i reformperioden vil kunne få reformstøtte fra staten. Utbetalingen blir gitt uten ytterligere søknad fra kommunene, og utbetales på tidspunktet for sammenslåingen. Reformstøtten vil bli tildelt etter en standardisert modell.

kr 5 000 000

Inndelingstilskudd

Inndelingstilskuddet sikrer at kommuner som slår seg sammen til en ny kommune i reformperioden beholder tilskudd som om den fortsatt er to (eller flere) kommuner i 15 år etter sammenslåingen. Deretter trappes inndelingstilskuddet ned over 5 år.

[LENKE TIL KS SIN BEREGNINGSMODELL](#)

(<http://www.ks.no/PageFiles/62165/Beregningsmodell%20ny%20kommuneinndeling%20inntil%207%20kommuner%20-%20NB2015rev1.xlsx?epslanguage=no>)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Akersgata 59, Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo

Telefon: 22 24 90 90 | Organisasjonsnr. 972 417 858 E-post: postmottak@kmd.dep.no

Veien mot en ny kommune

Veileder for utredning og prosess

Innhold

Forord	2
Innledning	3
Sentrale mål og føringer	4
Status	6
Et felles framtidig mulighetsbilde	11
Tilråding, informasjon og høring	14
Endelig vedtak om sammenslåing	15

Innledning

Dette er en veileder for kommunene i de lokale prosessene frem til et vedtak om sammenslåing i kommunestyret. Veilederen bør brukes sammen med nettvortøyet [NY KOMMUNE](#).

Da kommunereformen ble behandlet i Stortinget våren 2014 understreket flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen at det er et utredningsansvar for alle kommuner.

I de fleste fylkene har det vært oppstartsmøter arrangert av fylkesmennene. Flere regionråd har hatt møter der kommunereformen har vært på dagsorden. Det har også vært egne rådmannsmøter på tvers av kommuner og fylker.

Denne veilederen beskriver prosesser kommunene bør gå gjennom for å vurdere kommunesammenslåing, og gir nyttige råd og tips på veien.

Vi går gjennom ulike trinn i prosessen, og omtaler blant annet når kommunen bør ha politisk behandling, involvere innbyggere og frivillige, og kommunikasjon både internt og eksternt. Hvordan prosessen vil arte seg i de ulike regionene, vil avhenge av kompleksiteten i saken, geografi, hvordan kommunegrensene er i dag, om grensejusteringer og delinger er en del av prosessen og om kommunen har tidligere utredninger om sammenslutningsalternativer.

Dette er ikke en mal, men en skjematisk fremstilling over trinn kommunen bør gjennom i løpet av prosessen frem til vedtak om sammenslåing i kommunestyret. For noen kommuner vil fasene i prosessen komme i en annen rekkefølge.

Kommunene vil ikke finne svar på alle spørsmål i veilederen. En viktig del av jobben blir å supplere informasjonen man får gjennom verktøyene departementet tilbyr med egne data, og ikke minst må kommunene gjøre egne vurderinger og trekke sine konklusjoner basert på funnene i prosessen. Kommunene vil få støtte og bistand fra prosessveiledere hos fylkesmannsembetene.

Veilederen vil kunne bli oppdatert underveis i reformløpet. Fylkesmennene kan melde tilbake til departementet om det er særskilte tema kommunene ønsker skal omtales i veilederen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar sikte på å utarbeide en ny veileder høsten 2015. Tema for denne blir prosessen etter vedtak og frem til en ny kommune.

Sentrale mål og føringer

Stortinget har sluttet seg til følgende overordnede mål for reformen som vil være førende for kommunens arbeid:

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Kommunereformen er en velferdsreform. Det handler om bedre velferdstjenester der folk bor, nå og i fremtiden; gode skoler, pleie og omsorg når vi blir eldre, trygge barnehager for barna våre. Det handler også om hva som skal til for å ta vare på de innbyggerne som trenger det aller mest: Barn som trenger barnevernet, rusavhengige, mennesker med psykiske helseutfordringer og de som faller utenfor.

Kommunereformen handler også om en bedre organisering i områder der både innbyggere og næringsliv daglig krysser flere kommunegrenser, og der større kommuner vil kunne gi en mer helhetlig og god planlegging til det beste for innbyggerne.

Ekspertutvalget for kommunereform har satt opp ti kriterier for kommunene – som alle kommuner må vurdere:

1. Tilstrekkelig kapasitet	6. Valgfrihet
2. Relevant kompetanse	7. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
3. Tilstrekkelig distanse	8. Høy politisk deltakelse
4. Effektiv tjenesteproduksjon	9. Lokal politisk styring
5. Økonomisk soliditet	10. Lokal identitet

[Her finner du mer om kriteriene rettet mot kommunene \(PDF\)](#)

To løp

Kommunene må legge opp til prosesser som gjør at en kan følge ett av reformens to løp:

1. Kommuner som vedtar sammenslåing senest høsten 2015: kongelig resolusjon

Kongen i statsråd har myndighet til å vedta sammenslåinger der kommunene er enige. For kommuner som gjør kommunestyrevedtak i løpet av høsten 2015, vil departementet legge til rette for at sammenslåing skal kunne vedtas på nasjonalt nivå i løpet av våren 2016. Disse sammenslåingene vil kunne tre i kraft fra 1. januar 2018.

Dersom kommuner fatter vedtak om sammenslåing vinter/tidlig våren 2015, vil departementet forsøke å imøtekomme dette ved å fremme kongelig resolusjon sommeren 2015. En slik sammenslåing vil kunne tre i kraft 1. januar 2017.

[Eksempel på kongelig resolusjon](#)

2. Proposisjon om en helhetlig kommunestruktur til Stortinget våren 2017

I reformen legges det opp til at kommunene fatter vedtak innen sommeren 2016. Regjeringen planlegger å fremme en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017. Kommunale vedtak som fattes høsten 2015, men som av ulike årsaker ikke følges opp av kongelig resolusjon våren 2016, vil også bli inkludert i proposisjonen. De tilfellene dette vil gjelde er når flere enn én kommune i en sammenslåing vil skifte fylke, eller at sammenslåingen ikke er i tråd med de nasjonale målene for reformen.

Departementet legger til grunn at sammenslåingene som et utgangspunkt vil iverksettes senest fra 1. januar 2020.

Prosessveiledere hos Fylkesmannen

Kommunene vil få bistand fra fylkesmennene som skal legge til rette for de lokale prosessene. Regjeringen gir støtte til prosessveiledere hos fylkesmannsembetene fra høsten 2014 og ut 2016.

Forslag til nye oppgaver våren 2015

Regjeringen tar sikte på å legge fram en melding til Stortinget våren 2015 med forslag til nye oppgaver til robuste kommuner. Her vil det også være eksempler på hvordan den statlige styringen av større og mer robuste kommuner kan reduseres.

Mer om sentrale føringer:

- [Meldingsdelen om kommunereform i Kommuneproposisjonen \(PDF\)](#)
- Kapittel 4 i [Innstillingen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen \(PDF\)](#)
- [Ekspertutvalgets rapport \(PDF\)](#)

Status

Dagens kommuner er svært ulike og har ulike utfordringer. Noen kommuner opplever nedgang i folketall og arbeidsplasser, mens andre kommuner har utfordringer knyttet til stor befolkningsvekst og sammenvokste tettsteder.

Om kommunen ser på endringer i kommunestrukturen som en del av en framtidig utviklingsstrategi med mål om å bli en attraktiv kommune både for innbyggere og næringsliv, kan det gi grunnlag for gode og fruktbare diskusjoner.

Flere kommuner har denne høsten satt kommunereformen på dagsorden i kommunestyremøtet for å drøfte hvordan de skal arbeide med reformen.

Hva er status i din kommune?

En god start på prosessen vil være å skaffe en oversikt over hvor kommunen selv står og å kartlegge de viktigste utfordringene. Lokalt eierskap til denne delen av prosessen vil legge et grunnlag – både blant kommunestyrerepresentanter og blant innbyggerne – for en mest mulig felles virkelighetsforståelse. Drøfting av kommunens framtid er ikke bare en oppgave for rådmann og ordfører, men krever en bred demokratisk prosess.

Bruk verktøyet [NY KOMMUNE](#) for å få oversikt over relevante nøkkeltall og utviklingstrekk for kommunen og nabokommuner. Her må du ha følge av minst en nabokommune for å få ut egne data. Variablene i NY KOMMUNE er valgt ut på bakgrunn av hva som har vært vanlig å se på i tidligere utredninger av kommunesammenslåinger.

TIPS: Bruk kommuneplanen i dette arbeidet, og suppler med tilgjengelig statistikk (fylkesmannens kommunebilder, statistikk og oversikter fra planavdelingen i fylkeskommunene, kart på internett og KOSTRA). Kommuner som deltar i Utviklingsprogrammet for byregioner har for eksempel allerede gjennomført kartlegginger som belyser flere av disse problemstillingene.

Det kan være aktuelt å supplere tilgjengelig statistikk og planer med egne oversikter og kartlegginger av:

- Kapasitet, kompetanse og rekruttering – særlig innen spesialiserte tjenester
- Hvor mange tjenester er lagt til interkommunale samarbeid
- Totalt omfang av interkommunalt samarbeid, og hvilke kommuner en samarbeider mest med

Eksempel på spørsmål en kan gå nærmere inn på for å kartlegge status innenfor kommunens fire roller:

Tjenesteyter

- Hva er sterke og svake sider ved kommunen som tjenesteyter i dag?
- Hva er utfordringene i forhold til forventet demografisk utvikling?
- Hvilke utfordringer har kommunene når det gjelder kompetanse, spesialisering og rekruttering?
- Hva finnes av interkommunalt tjenestesamarbeid?
- Hva er status i kommunene når det gjelder økonomiske nøkkeltall?

Myndighetsutøvelse

- Skaper mangel på kapasitet og kompetanse utfordringer for myndighetsutøvelsen?
- Hvordan er tilgangen på juridisk kompetanse i dag?
- Hva er omfanget av klager, og hvordan fordeler disse seg på ulike forvaltningsområder?
- Hvordan er saksbehandlingstidene og kvaliteten på saksbehandlingen?
- Har kommunen gode rutiner og systemer for myndighetsutøvelse? Hvilke utfordringer er avdekket gjennom statlige tilsyn?
- I hvilken grad er det problemer med habilitet, og hvilke utfordringer skaper dette?

Samfunnsutvikler

- Hvilke utfordringer står kommunene foran i dag med tanke på å fremme en langsiktig og helhetlig utvikling, både hver for seg for regionen som helhet?
- Hvordan er situasjonen i kommunene når det gjelder befolkningsutvikling, næringsutvikling og sysselsetting?
- Hvilke oppgaver og utfordringer krever felles løsninger på tvers av kommunegrensene?
- I hvilken grad evner kommunen å gjennomføre vedtak i plan- og utbyggingsaker?

Demokratisk arena

- Hvordan er lokaldemokratiet organisert i dag, og hvilke deltakelsesformer er etablert?
- Hvordan er rekrutteringen og engasjementet for å drive politisk arbeid?
- Hvilke partier er representert og hvordan er aktiviteten i partiorganisasjonene?
- Hvordan er valgdeltakelsen og det lokalpolitiske engasjementet?
- Hvordan drives lokalpolitisk styring - overordnet styring eller detaljstyring?
- Hvordan er forholdet mellom saksmengde og tid til å drive lokalpolitikk i kommunestyret?

Overordnede spørsmål som kan være aktuelle for diskusjon i kommunestyret:

- Hvor godt klarer kommunen å stå alene i et 20-30-års perspektiv?
- Er kommunen avhengig av en eller flere nabokommuner for å levere lovpålagte velferdstjenester til sine innbyggere?
- Hvor omfattende kan et interkommunalt samarbeid være før samarbeidsulempene blir større enn fordelene?
- Hvilke utfordringer står man overfor når det gjelder ivaretagelse av kommunale oppgaver?
- Hvilken gjennomføringsevne har kommunen på de ulike områdene kommunen har ansvaret for?
- Greier kommunen å nå de mål den har satt seg?
- Hva er visjoner og mål for framtidig utvikling?
- Hva kreves for å realisere disse målene, og hvilke effekter kan man oppnå gjennom å bli en del av en større kommune?

I denne prosessen bør kommunen også vurdere om det er behov for å gjøre noe med uhensiktsmessige grenser. Endringer i befolknings- og utbyggingsmønster kan medføre at dagens kommunegrenser er blitt utdatert. Det er ønskelig at uhensiktsmessige grenser blir behandlet som en del av kommunereformen, og at dette inngår i de samme prosessene.

Det vil være ulike grader av uhensiktsmessighet – fra relativt ukompliserte grensejusteringer, til mer omfattende kommunedelinger hvor de ulike delene blir slått sammen med andre nabokommuner. Prosessene må være relativt samkjørte for at departementet skal kunne behandle disse sakene i samme løp.

Involvering gjennom hele prosessen

Involverende prosesser er viktig for å utvikle tillit, gjensidig forståelse, identitet, eierskap og felles engasjement for framtidig utvikling. For å få en god prosess må den forankres både i kommunestyret, blant medarbeiderne og i befolkningen. Det er viktig at kommunepolitikerne ansvarliggjøres og at innbyggerne involveres gjennom alle faser i prosessen.

Flere kommuner har gode erfaringer med å involvere innbyggere, lag og organisasjoner, samt næringsliv tidlig i prosessen. Dette vil gi god kunnskap om hvilke synspunkter som gjør seg gjeldende og hva ulike grupper er opptatt av. Forsøk særlig å trekke med og engasjere ungdommen i denne prosessen. Ha også en egen vurdering av hvilken form det skal skje i.

Spørsmål kommunen kan stille til innbyggerne er blant annet:

- Hvilke forventninger er det til det framtidige tjenestetilbudet?
- Hvilke forventninger er det til kommunens utvikling?
- Hva er viktig å ta med videre (tjenester) i en ny kommune?
- Hva er du mest redd for å miste i en ny kommune?

- Hvilke kommuner kan være aktuelle sammenslåingspartnere, og gjelder dette hele eller deler av kommunen?
- Hvilke kvaliteter bør kommunen ha for at det skal være et attraktivt sted i framtiden?

Involvering kan skje på mange forskjellige måter. [Les mer om ulike medvirkningsordninger \(PDF\)](#). Det kan arrangeres folkemøter, innbyggerpanel eller gjennomføres innbyggerundersøkelser.

- [Eksempel på innbyggerundersøkelse på nett fra Mosvik og Inderøy \(PDF\)](#)
- [Eksempel på innbyggerundersøkelse per telefon fra Ryfylke \(PDF\)](#)

Synspunkter og tilbakemeldinger fra innbyggerne bør synliggjøres gjennom det videre arbeidet, og vil være viktig når kommunen senere utarbeider en intensjonsplan for en framtidig sammenslåing.

Hvem er aktuelle partnere?

Samtidig og i etterkant av at kommunen kartlegger status og utfordringer i egen kommune, starter også arbeidet med å klarlegge hvilke sammenslåingsalternativer som kan være aktuelle å se nærmere på. Bruk [NY KOMMUNE](#) til dette formålet. For mange kommuner vil dette være mer eller mindre gitt, mens andre kommuner også vil involvere innbyggerne i dette spørsmålet, jf. over.

Ut fra en vurdering av status for kommunen, bør *kommunestyret* gjøre vedtak om hvilke sammenslåingsalternativer man skal gå videre med.

Her bør en være nøktern med hensyn til hvor mange alternativ en skal vurdere, dvs. hvilke alternativ som er realistiske.

Lag mulighetsbilder

Når kommunestyret fatter beslutning om hvilke alternativer man skal gå videre med, er det også viktig at kommunestyret har klare oppfatninger om hvorfor det er ønskelig med en større kommune og hva en vil oppnå:

- Er det for å få bedre tjenestetilbud?
- Et sterkere fagmiljø innen ulike områder?
- Er det for å bli en mer attraktiv kommune som kan tiltrekke seg flere arbeidsplasser?
- Få en bedre infrastruktur i regionen?
- Bli mer slagkraftig regionalt og nasjonalt?

Det er viktig at kommunene er klar over egne sterke og svake sider når en velger sammenslåingspartnere. Dette gjør det lettere å gå inn i en vurdering av hvordan en kan bli sterkere sammen.

Kommuner som har gjennomført kommunesammenslåinger har greid å sannsynliggjøre at en sammenslåing vil bidra til en positiv utvikling for hele den nye kommunen. Her må en gå tilbake og se hvilke innspill innbyggere, næringslivet og frivillige har gitt tidligere. Jo flere vanskelige spørsmål som kan avklares tidlig i prosessen, desto bedre.

Innbyggerne må få så klare svar som mulig på de spørsmålene de har om hvordan den nye kommunen vil se ut. Folk vil vite hva som skjer med sitt lokalmiljø og sitt nærområde. Hva skjer med skolen, og med kulturhuset?

Ved sammenslåingen mellom Mosvik og Inderøy kom innbyggernes ønsker fram gjennom folkemøter og spørreundersøkelse. Dette bidro til å avklare spørsmål som innbyggerne var spesielt opptatt av. Innbyggernes ønsker ble tatt hensyn til i en avtale mellom kommunene, og dette kan ha vært avgjørende for utfallet av prosessen.

Innbyggerne er ofte opptatt av hva som skjer med det «gamle» kommunesenteret. I flere av de frivillige sammenslåingene er det blitt satset spesielt på stedsutvikling i det «gamle» kommunesenteret, og tjenester for hele den nye kommunen er blitt samlokalisert her.

Lag en framdriftsplan

Forankring og kommunikasjon er erfaringsmessig viktige suksessfaktorer. Kommunene bør *tidlig* lage en overordnet framdriftsplan som kan justeres underveis.

Framdriftsplanen bør inneholde en kommunikasjonsplan. Kommunikasjonsplanen bør sikre god kommunikasjon gjennom hele prosessen, både med ansatte og innbyggerne. Kommuner som vurderer sammenslåing, bør bli enige om et likt kommunikasjonsopplegg, slik at alle involveres på samme måte.

Hvordan kommunen legger opp den videre prosessen, vil være avhengig av hvor mange alternativer kommunestyret vil gå videre med. Er det bare ett eller to alternativer som er aktuelle, kan en allerede på dette tidspunktet involvere ansatte, lag og organisasjoner med mer, og etablere ulike prosjekter i det videre arbeidet. En kan opprette prosjektgrupper bl.a. for å se på hvordan tjenestene kan organiseres, hvordan lokaldemokratiet kan organiseres på en best mulig måte.

Det er viktig å kartlegge hvilke interesser som kan bli berørt av en sammenslåing, for eksempel samisk forvaltningsområde, nynorsk og Kirkelig fellestråd.

Et felles framtidig mulighetsbilde

Aktuelle sammenslåingskommuner må organisere arbeidet på en slik måte at en får dekket alle områder som blir viktige for kommunene i det videre arbeidet.

Hovedoppgaven blir å presentere temaer som skal gi innbyggeren og politikerne et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere hvilke muligheter sammenslåingsalternativene gir. Vurder om ansatte og eventuelt frivillige ressurser skal involveres i arbeidet.

Identitet er ofte et spørsmål i diskusjonen om kommunestruktur. Her er det viktig å kartlegge hva en har felles, som for eksempel lokalaviser, idrettslag, handelssenter, og skoler. Erfaringer viser at ny identitet kan bygges uten at dette går på bekostning av innbyggernes identitet til lokalsamfunnet de bor i.

En rettesnor for kommunene når de skal vurdere de ulike områdene vil være [kriteriene for god kommunestruktur \(PDF\)](#), [de nasjonale målene for reformen](#) og de lokale målene.

Tjenester

Noen spørsmål som det kan være aktuelt å vurdere, blant annet ved hjelp av [NY KOMMUNE](#), kan være:

- Hvordan vil den demografiske utvikling være fram mot 2040?
- Hva vil være arbeidskraftbehovet i de ulike tjenestene framover?
- Hvordan vil rekrutteringsmulighetene bli i en større kommune?
- Hvordan vil en eventuell kommunesammenslåing kunne påvirke dybde og bredde i tjenestetilbudet?
- Hvordan kan tjenestene organiseres i en større kommune?
- Hvilke tjenester vil ha samme lokalisering som tidligere, og hvilke er aktuelle å samlokalisere for å skape sterkere, bedre og mer effektive fagmiljøer?
- Hva vil en større kommune ha å si for innbyggernes tilgjengelighet til de ulike tjenestene?
- Kan en ved en sammenslåing ivareta flere oppgaver innenfor den nye kommunen og slik redusere de interkommunale samarbeidene?

Oppsummering og vurdering av tjenestene med hensyn til kvalitet, kompetanse, tilgjengelighet rekruttering, stordriftsfordeler, effektivisering, jf. kriterier og mål.

Myndighetsutøvelse

Følgende spørsmål kan være av spesiell interesse å avklare når det gjelder myndighetsutøvelse:

- Hvordan blir tilgang til juridisk kompetanse i en ny kommune?
- Mulighet for å etablere gode system for egenkontroll
- Saksbehandlingstid som imøtekommer næringslivets krav

Oppsummering og vurdering – hvordan kan rettsikkerheten bedres i en større kommune? Hvilke muligheter har en ny kommune for å etablere system for egenkontroll som kan redusere statlig tilsyn?

Samfunnsutvikling

Det er vanlig å legge en bred definisjon av samfunnsutvikling til grunn i analyser av kommunens rolle som samfunnsutvikler. Det dreier seg om langsiktig arealbruk og utbyggingsmønstre, utbygging av infrastruktur, steds- og sentrumsutvikling, næringsutvikling, miljø og folkehelse i videste forstand. Kort sagt – hvordan skape attraktive lokalsamfunn.

Byutvikling

I vekstkommuner, hvor tettstedgrenser og pendlingssoner i økende grad sprer seg på tvers av kommunegrensene, vanskeliggjør dette planlegging og realisering av helhetlige, effektive og framtidsrettede løsninger når det gjelder både boligområder, kommunikasjon/infrastruktur, næringsområder og tjenestetilbud. [Les mer om utfordringer i byområder \(PDF\)](#).

Stedsutvikling

Små kommuner kan ha utfordringer med å fylle den rollen som kreves i et aktivt samfunnsutviklingsarbeid. Arbeid for innovasjon, næringsutvikling, stedsutvikling og økt attraktivitet krever både kompetanse, kapasitet og evne til å etablere møteplasser, partnerskap og samhandling med et bredt spekter av aktører på ulike nivåer. [Les mer om kommunesammenslåing og stedsutvikling \(PDF\)](#).

Aktuelle spørsmål å vurdere:

- Hvilke oppgaver og utfordringer krever felles løsninger på tvers av kommunegrensene?
- Hvilke fordeler gir færre kommunegrenser i planleggingen av en langsiktig og helhetlig utvikling?
- Reduserer en sammenslått kommune behovet for interkommunalt plansamarbeid?
- Hvordan er inn- og utpendlingsmønsteret i regionene og mellom sammenslåingskandidatene?
- Gir sammenslåing bedre kapasitet til å drive innovasjonsarbeid?
- I hvilken grad er det forskjeller mellom kommunene i synet på framtidig utvikling, og hva er det eventuelt disse forskjellene dreier seg om?
- Hvordan kan en kommunesammenslåing påvirke kommunenes rolle som utviklingsaktør, og hvilke gevinster vil det være mulig å realisere?

Erfaringene fra de gjennomførte kommunesammenslåingene viser at rollen som samfunnsutvikler er viktig. I alle kommuner som har slått seg sammen, er vurderingen at sammenslåing kan være gunstig i forhold til framtidig næringsutvikling, sysselsetting og bosetting.

Demokrati

Aktuelle spørsmål for å belyse lokaldemokratiet:

- I hvilken grad kan en kommunesammenslåing bidra til mer helhetlig og direkte styring av utviklingen i regionen?
- En kommunesammenslåing vil som regel gi færre kommunestyrerepresentanter enn for de tidligere kommunene samlet. Hvilke alternative deltakelsesformer vil være aktuelle for å sikre og videreutvikle det lokalpolitiske engasjementet i en sammenslått kommune?
- I hvilken grad er det aktuelt med kommunedelsutvalg og hva slags myndighet og oppgaver kan delegeres til disse?

Oppsummering og vurdering - hvordan kan alle deler i den nye kommunen sikres påvirkning og innflytelse?

Økonomi

Spørsmål som det kan være aktuelt å avklare når det gjelder økonomi kan være:

- Hvordan vil prognoser for framtidig demografiutvikling påvirke kommuneøkonomien?
- Har kommunene ulik praksis når det gjelder eiendomsskatt og kommunal prissetting?
- Ligger kommunene i ulike soner for arbeidsgiveravgift og landbrukstilskudd og eventuelle andre statstilskudd og øremerkede tilskudd?
- Har noen av kommunene inntekter fra kraftproduksjon?
- Vil en framtidig kommune være mer robust når det gjelder framtidige investeringer, f.eks i infrastruktur?
- Hvordan vil en kommunesammenslåing utløse behov for infrastruktur, utstyr og tiltak for samkjøring og harmonisering mellom de gamle kommunene?
- Hva vil den nye kommunen motta i reformstøtte og støtte til dekning av engangskostnader?

Oppsummering og vurdering - innenfor hvilke områder ligger de viktigste gevinstene ved en større kommune?

Hvordan kompletterer kommunene hverandre når det gjelder boliger, arbeidsmarked og næringsliv?

Vil "hverdagsregionen", dvs. regionen der innbyggere og næringsliv daglig beveger seg, samsvare bedre med den nye kommunegrensen?

Tilråding, informasjon og høring

Vil den nye kommunen bli mer attraktiv for innbyggere og næringsliv?

Rådmennene i de aktuelle kommunene bør koordinere seg og forberede en sak til sine kommunestyre som oppsummerer prosessen og gir tilrådning om sammenslåingsalternativ.

Kommunestyret fatter vedtak om sammenslåingsalternativ og veien videre.

Kommunestyret må også gjøre vedtak om hvordan innbyggerne skal informeres og høres [jf. Inndelingslova § 10](#). Kommuner vedtar videre prosess, og får 100 000 kroner i støtte til informasjon og folkehøring fra departementet.

Som grunnlag for høring bør kommunestyret vurdere om de skal lage en felles intensjonsavtale. Det er viktig at denne avtalen avklares og forankres i alle kommunestyrene.

- [Eksempel på hvordan man lager intensjonsavtaler og eksempler på avtaler \(PDF\)](#)

Mange kommuner har gode erfaringer med å lage en informasjonsplan om hvordan man skal presentere fordeler og ulemper ved å bli en større kommune. De viktigste konklusjonene må synliggjøres (gjørne i en intensjonsavtale) og formidles gjennom ulike kanaler (media, ungdomsråd/skoler, elderråd, møter, kommunenes nettsider).

Folkemøter kan være gode arenaer for innspill, synspunkter og kommentarer, og kan i enkelte tilfeller også være en god høringsarena. Det er opp til hvert kommunestyre å avgjøre hvilken høringsform kommunen skal benytte.

- [Les mer om ulike høringsformer \(PDF\)](#)

Departementet vil komme tilbake med et opplegg for innbyggerundersøkelse som kommunene kan velge å bruke i høringen av innbyggerne.

Politikerne må formulere konkrete mål for sammenslåingen. En intensjonsavtale som kan si noe om fordeling av tjenestesteder, hvordan en kan unytte ressursene bedre, hvordan en sammen kan stå bedre rustet til å møte framtidens krav og forventinger.

Endelig vedtak om sammenslåing

Kommuner som ønsker å slå seg sammen må gjøre to vedtak:

1. Vedtak om at kommunene ønsker å slå seg sammen.

Et slikt vedtak kan være relativt kortfattet, men må være klart og tydelig på at kommunene ønsker å slå seg sammen.

Etter at kommunene har fattet vedtak om at de ønsker å slå seg sammen, skal fylkesmannen i samråd med departementet, kalle inn til felles kommunestyremøte. Det fremgår av [inndelingslova § 25](#) hvilke punkter som **skal** drøftes på fellesmøtet:

- a) forslag til navn på den nye kommunen eller det nye fylket
- b) antall medlemmer i det nye kommunestyret eller fylkestinget
- c) kriterier for sammensetning av og funksjoner til fellesnemnd etter [§ 26 i denne loven](#)
- d) valg av revisor for virksomheten i fellesnemnden
- e) oppretting av eventuelle andre fellesorgan for å sikre gjennomføringen av sammenslåingen.

2. Etter at punktene i § 25, og eventuelt andre spørsmål er diskutert i fellesmøte, skal de enkelte kommunestyrene stadfeste enigheten i nye kommunestyrevedtak.

Disse vedtakene vil være grunnlaget for en statlig beslutning om sammenslåing. [Eksempel på en kongelig resolusjon.](#)

Det trenger ikke forsinke prosessene at kommunestyrene må ha to vedtak samt felles kommunestyremøte. I forbindelse med sammenslåingen av Mosvik og Inderøy ble hele løpet gjennomført samme dag. Begge kommunestyrene fattet likelydende vedtak om sammenslåing 14. juni 2010. Fylkesmannen hadde, under forutsetning av positive vedtak, innkalt til felles kommunestyremøte samme dag. På møtet ble punktene i § 25 diskutert. Etter felles kommunestyremøte fattet begge kommunestyrene samme dag likelydende vedtak i henhold til punktene i § 25.

- [Lenke til vedtak fra Inderøy/Mosvik \(PDF\)](#)
- [Lenke til vedtak fra Harstad/Bjarkøy \(PDF\)](#)

